

АДАПТАЦИЈА УЧЕНИКА ПРВОГ РАЗРЕДА НА СРЕДЊУ ШКОЛУ У 2024/25. ШКОЛСКОЈ ГОДИНИ

Аутор истраживања и обрада података: Марија Мићовић, психолог

Увод

Прелазак ученика у средњу школу представља важан тренутак у њиховом образовању и развоју. Иако је то значајан корак, истовремено доноси и бројне изазове који могу бити извор стреса. Ученици су у фази прилагођавања на нове услове, што подразумева сусрет са непознатим ситуацијама. Њихова осећања су често помешана, јер се уз узбуђење због упознавања нових другова, предмета и наставника јавља и нервоза због усвајања нових рутина, као и брига око нових обавеза и уклапања у школску средину. У овом периоду, ученици се сусрећу са већим и озбиљнијим градивом, новим наставницима који имају своје специфичне методе рада и очекивања, што може бити другачије од онога на шта су навикли у основној школи. Структура новог одељења, претходна познанства са новим другарима, избор жељеног смера гимназије, као и способности прилагођавања одељењском старешини и осталим новинама, значајно утичу на процес адаптације. Емоционална везаност за родитеље, одвајање од породице или свакодневно путовање до школе, само су неки од фактора који имају велики утицај на ову прелазну фазу. Са друге стране, предност овог периода је што се радне способности ученика повећавају, те могу учити дуже без већих напора. Тешкоћа, међутим, настаје због тога што се овај прелазак поклапа са пубертетским периодом, када се дешавају значајне психофизичке промене, што овај период чини додатно изазовним. У овим околностима, велики значај имају наставници и родитељи, који треба да сарађују у процесу подршке и праћења ученика.

Континуирано праћење адаптације ученика првог разреда је редовна активност одељењских старешина и стручне службе школе. Ово је посебно важно у нашој школи, која има специјализована одељења, јер се бројни ученици из приградских насеља и околних градова први пут одвајају од своје породице или свакодневно путују до школе. С обзиром на узраст и развојне карактеристике адолесценције, као и специфичности ранијег одвајања, ови ученици представљају осетљиву групу којој је потребна посебна пажња кроз превентивне, саветодавне и психотерапијске активности.

У складу с тим, у оквиру Смерница за организацију и реализацију образовно-васпитног рада у средњој школи за школску 2024/2025. годину, психолог школе реализује истраживање које има за циљ подршку ученицима у процесу адаптације.

Циљ истраживања

Циљ овог истраживања је да се анализира у којој мери су ученици првог разреда успели да се адаптирају на нашу школу.

Зависна варијабла која се истражује је ниво адаптације ученика првог разреда на школу. Претпоставка истраживања, заснована на претходним студијама, јесте да се процес адаптације може пратити кроз следеће варијабле:

1. Први лични утисак о школи
2. Доминирајућа осећања у току првог тромесечја
3. Објективна процена предвиђеног школског успеха на крају првог полугодишта
4. Реални успех ученика на крају првог полугодишта

Независне варијабле које пратимо како би анализирали утицај на процес адаптације су:

1. Место пребивалишта ученика (одвајање од породице)
2. Животни услови ученика (живот у породичном дому у нашем граду без одвајања од породице, свакодневно путовање до школе из других места, статус подстанара, боравак у Дому ученика)
3. Подршка ученика (на кога се ученици ослањају и коме се обраћају за помоћ)
4. Процена самопоуздања ученика у погледу својих предзнања која су потребна за успешно праћење наставе
5. Очекивања ученика у погледу подршке школе – предлози у вези са тим шта би им помогло у процесу адаптације.

Методологија истраживања

Узорак

У истраживању су учествовали ученици првог разреда Гимназије „Светозар Марковић“ у Јагодини. У школској 2024/25. години уписано је 156 ученика, а истраживањем је било обухваћено 128 ученика, што чини значајан део популације.

Техника истраживања

У октобру школске 2024/25. године припремљен је упитник за ученике првог разреда како би се испитала њихова адаптација на прелазак у средњу школу. За прикупљање података коришћена је **анкета** као психолошка техника истраживања, а инструмент је био **упитник** који се састојао од 20 питања, укључујући затворена

питања, питања отвореног типа и питања са вишеструким избором. Ученици су упитник попуњавали електронски путем платформе Гугл Формс. Испитивање је било анонимно. Након што су прикупљени одговори, извршена је анализа резултата.

Резултати истраживања

Структура узорка

Узорак истраживања обухвата 128 ученика од 156, што чини 82% ученика првог разреда Гимназије „Светозар Марковић“ у Јагодини за школску 2024/25. годину. Анкета је спроведена онлајн, креирањем посебног упитника за ученике. Линк ка упитнику био је прослеђен ученицима преко одељењских старешина, а они су имали рок од две недеље да га попуне.

	Број испитаника	%
Девојчице	78	60.9%
Дечаци	50	39.1%
Укупно	128	100%

Табела 1. Структура узорка према полу



Графикон 1 – Узорак ученика који је учествовао у анкети

У одељењу I-1 анкету је попунило 14 ученика, у одељењу I-2 18 ученика, у I-3 20 ученика, у I-4 21 ученик, у I-5 18 ученика, у I-6 20 ученика, а у одељењу I-7 попунило је 17 ученика.

Структура узорка ученика према месту сталног боравка	Број испитаника	%
Из Јагодине/ околине Јагодине	120	93.8%
Друго место	8	6.3%
Укупно	128	100%

Табела 2. Структура узорка према месту сталног боравка



Графикон 2 – Структура узорка према месту сталног боравка

Структура узорка ученика према месту становања током школске године	Број испитаника	%
Смештај има у Дому ученика	3	2.3%
Станује као подстанар	/	/
Путује свакодневно	13	10.2%
Станује са својом породицом у Јагодини	112	87.5%
Укупно	128	100%

Табела 3. Структура узорка према месту становања током школске године



Графикон 3 - Структура узорка према месту становања током школске године

На питање да уколико поседује одређене урођене или стечене, физичке, сензорне, емоционалне или друге сметње у развоју услед којих има потребу за додатном подршком, од целокупног узорка испитаника, само је један ученик назначио хиперактивност (без назнаке која врста додатне подршке је ученику потребна).

Анализа резултата по појединачним питањима

На нивоу читавог првог разреда, најчешћи **први лични доживљај школе** (52% одговора) ученици дефинишу као: задовољство; занимљиво, добро дружење; лепо осећање, свиђа им се; лакше је него што су очекивали; узбуђење због упознавања нових људи. Остали одговори су да је много тестова и одговарања, захтевни професори, касније разочарање јер је критеријум оцењивања превисок.

1. Прелазак из основне у средњу школу сам доживео/ла као:

	Број испитаника	%
Велику промену	57	44.5%
Малу промену	56	43.8%
Без промене	15	11.7%
Укупно	128	100%

Табела 4. Ученички доживљај преласка у средњу школу

На основу резултата представљених у табели, можемо закључити следеће:

Око 44.5% ученика доживело је прелазак у средњу школу као значајну промену. Ово указује на то да велики број ученика сматра да је овај корак представљао важан и можда стресан тренутак у њиховом животу. Прелазак у нову школу обично подразумева адаптацију на нови начин учења, нове наставнике, различите дисциплине, као и ново друштво са којим треба успоставити односе. Ова група ученика можда доживљава велики притисак у смислу успостављања нових пријатељстава и адаптације на нови образовни систем који може бити захтевнији у поређењу са основном школом.

Друга највећа група ученика (43.8%) доживела је прелазак у средњу школу као мању промену. Ови ученици вероватно сматрају да су били довољно припремљени за ново окружење и да се лако прилагодили свим променама. Могуће је да су већ имали нека очекивања или су се прилагодили постепено, па нису осетили толики стрес или изненадне промене у свом животу. За ову групу, прелазак у средњу школу није био значајан прекид у њиховом школовању, већ само логичан наставак образовања.

Мали проценат ученика, око 11.7%, доживео је прелазак у средњу школу као процес без значајних промена. Ови ученици су вероватно већ били изузетно прилагођени новим школским условима, или су можда већ имали нека искуства из других области живота која су им омогућила лакше преласке. Ова група ученика може осећати да је прелазак у нову школу био природан део њиховог школовања, те нису осетили много стреса или адаптације у новом окружењу.

Закључак:

Скоро 90% испитаника доживело је прелазак у средњу школу као неку врсту промене, било да је она била велика или мала. Ово указује на то да је за већину ученика овај корак значајан, али различито доживљен, у зависности од личних искустава и припремљености за нове изазове. Прелазак у средњу школу, као важан период у животу младих људи, обележава различите степене адаптације и емоционалних реакција које треба ускладити са потребама ученика.

Анализа слободних одговора ученика, на питање о доживљају преласка из основне у средњу школу, показује да су разлози за овакав доживљај у првом реду „ново друштво, нови професори и обимније градива“, што је довело до потребе за прилагођавањем новим условима и већим захтевима. Многи ученици наводе да је прелазак подразумевао „повећане одговорности у учењу“, као и теже градива које нису имали у основној школи. Међутим, постоји и значајан број ученика који прелазак виде као мању промену, јер су већ били припремљени за нове изазове захваљујући добрим радним навикама из основне школе и познавању других ученика из истог окружења, што им је олакшало адаптацију. Неки ученици, с друге стране, не доживљавају прелазак као велику промену, сматрајући да су нови услови у школи слични старим, уз само неке мање разлике у „друштву и окружењу“. Укупно, резултати указују на то да се ученици разликују у степену стреса и адаптације на нове услове, али да је за већину овај корак био важан и значајан у контексту њиховог образовања и социјалног живота.



Графикон 4 – Ученички доживљај преласка у средњу школу

2. Да ли ти прелаз из основне у средњу школу причињава тешкоћу?

	Број испитаника	%
ДА	25	19.5%
НЕ	49	38.3%
ДЕЛИМИЧНО	54	42.2%
Укупно	128	100%

Табела 5. Ученички доживљај преласка у средњу школу као узрока причињавања тешкоћа

На основу резултата представљених у табели, можемо анализирати како ученици доживљавају прелазак из основне у средњу школу у контексту тешкоћа које им ова промена причињава.

Мали проценат ученика, око 19.5%, навео је да им прелазак из основне у средњу школу причињава тешкоћу. Ови ученици вероватно доживљавају адаптацију као веома стресну и изазовну, било због већих академских захтева, нових професора, или проблема у прилагођавању новој друштвеној средини. За њих, нови услови и високи стандарди у учењу, као и нови социјални контексти, могу бити тешки за прихватање.

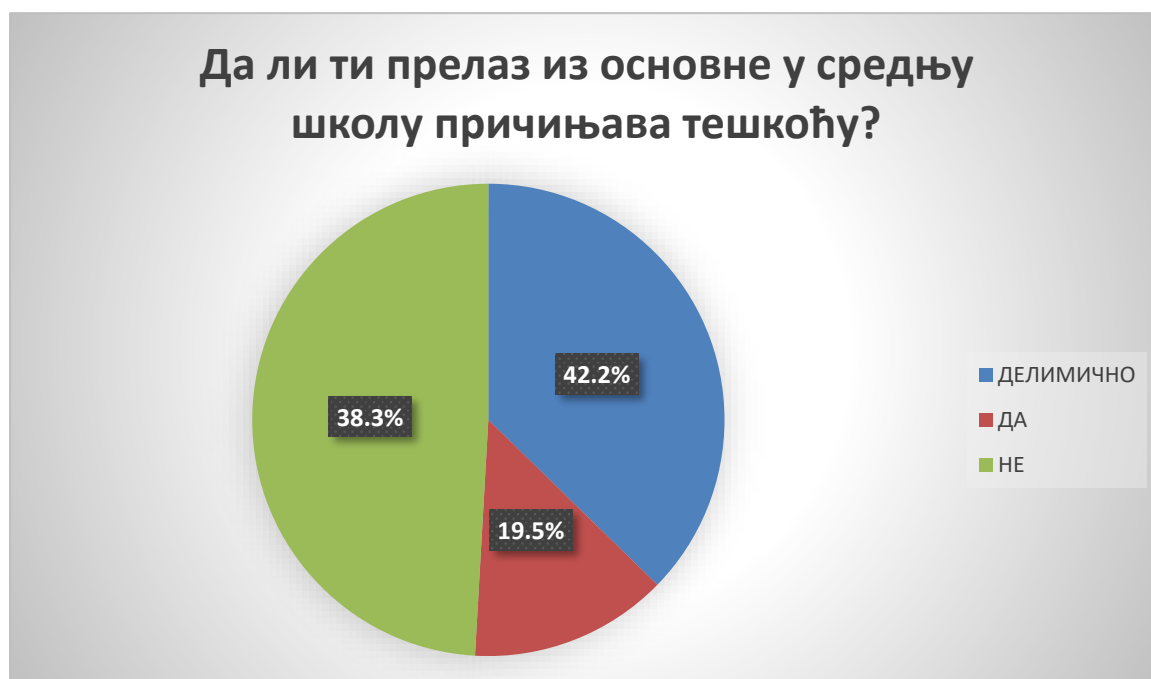
Бројнији одговор је да прелазак не причињава тешкоћу, са 38.3% ученика који су овако одговорили. Ови ученици вероватно сматрају да су већ били припремљени за нове изазове. Могуће је да су већ развили добру организацију учења, прилагодили се новој структури школовања, или су имали подршку од стране наставника и друштва у

школи. За ову групу, прелазак у средњу школу није доживљен као нешто што изазива значајне потешкоће.

Највећи број ученика, 42.2%, изразио је став да прелазак из основне у средњу школу причињава делимичне тешкоће. Ови ученици вероватно сматрају да, иако су се суочавали са неким потешкоћама при адаптацији, те потешкоће нису биле непремостиве. Могуће је да су се прилагођавали на нови начин учења или ново друштво, али су их, с друге стране, неке нове обавезе или већи обим градива понекад доводили у ситуацију где су морали да уложе додатан напор.

Закључак:

Резултати показују да већина ученика, око 80%, осећа неку врсту тешкоће при преласку у средњу школу, било да је то значајно, делимично или потпуно присутно. За мали број ученика, ова промена није изазвала потешкоће, док највећи проценат ученика сматра да се адаптирање дешавало са одређеним изазовима. На основу ових резултата, можемо закључити да је прелазак у средњу школу значајна преломна тачка која изазива различите степене стреса и напора код ученика.



Графикон 5 – Процентуални приказ суочавања са тешкоћама на прелазу из основне у средњу школу

3. У првом разреду средње школе сам се најтеже навикао/ла на:

	Број испитаника	%
Велики број предмета	30	23.4%
Нове предмете	12	9.4%

Начин рада на часу	24	18.8%
Велики број обавеза (домаћи задаци, писмене провере, велики број часова у дану)	87	68%
Лако сам се навикао/ла на све	28	21.9%

Табела 6. Ученички доживљај преласка у средњу школу као узрока причињавања тешкоћа

Резултати на питање о најтежој адаптацији у првом разреду средње школе показују да су ученици највеће потешкоће имали у вези са великим бројем обавеза (68%), укључујући домаће задатке, писмене провере и велики број часова у дану. Ово указује да су ученици осећали велики притисак и захтевност у смислу временског организовања и учења. Следећа највећа потешкоћа, са 23.4%, била је велики број предмета, што је додатно повећало академски терет. Око 18.8% ученика имало је потешкоћа у прилагођавању на начин рада на часу, који може бити различит од наставе у основној школи. Само 9.4% ученика навело је као проблем нове предмете, а 21.9% ученика се прилагодило без већих проблема, што указује да су неки ученици лако прихватили нове изазове.



Графикон 6 – Процентуални приказ најизраженијих тешкоћа са којима су се ученици сусрели у средњој школи

4. Какав успех очекујеш у првом разреду средње школе?

	Број испитаника	%
БОЉИ	10	7.8%

ИСТИ	75	58.6%
ЛОШИЈИ	43	33.6%
Укупно	128	100%

Табела 7. Очекивани успех у првом разреду средње школе

Резултати на питање о очекиваном успеху у првом разреду средње школе показују да већина ученика очекује да ће им успех остати исти као у основној школи (58.6%), што указује на уверење да ће моћи да одрже досадашње академске стандарде. Мали проценат ученика (7.8%) очекује бољи успех, што може значити да имају висок ниво самопоуздања или су мотивисани да постижу боље резултате у новој школској средини. С друге стране, 33.6% ученика очекује лошији успех, што указује на могућу забринутост због већих академских захтева у средњој школи, као и на страх од тешкоћа у прилагођавању новим условима.

Анализа одговора ученика на питање "Зашто очекујеш такав успех?" открива различите разлоге за очекивани успех, који се могу сврстати у неколико категорија:

- Труд и рад:

Многи ученици наводе да се „труде“, да су „вредни“ и да редовно уче, што им даје уверење да ће постићи исти или бољи успех у средњој школи. Ови одговори указују на позитиван приступ школовању и амбицију да се настави са досадашњим радним навикама (нпр. "вредно радим и трудим се да достигнем добре резултате", "зато што сам одговорна").

- Тешкоће и стрес:

За неке ученике, велики број предмета, обимније градива и захтевнији професори стварају осећај да ће им успех бити лошији. Они наводе да им је „тешко да стигну да науче све“ и да је систем рада „захтевнији“ (нпр. "професори траже много више", "тешко је, градива је много", "систем рада је тежи").

- Предзнање и припрема:

Неки ученици сматрају да су већ имали „добро предзнање“ из одређених предмета, што им даје уверење да ће наставити са dobrим резултатима (нпр. "знам да имам способности за добар успех", "моје знање из сличних предмета је одлично").

- Страх од неуспеха:

Одређени број ученика наводи да су „опрезни“ у својим очекивањима и да ће се трудити да постижу добар успех, али не верују да ће све бити лако (нпр. "много професора траже", "тешко је, захтевно је", "градиво је веома обимно").

- Стрес изазван променама: Неке ученике привремена „адаптација“ на нови систем рада и већи број предмета доводи до очекивања да ће им успех бити „лошији“ (нпр. "промене у школи", "тешко се прилагођавам новом окружењу").

Укупно, одговори показују мешавину позитивних и негативних осећања око успеха, уз већу концентрацију на тешкоће које долазе са већим академским захтевима и потребом за већим радом.

Интересантно је да ученици који предвиђају исти или бољи успех у новој школи, имају **унутрашњи локус контроле**, што значи да успех у свом животу зависи од њихових сопствених акција. Док ученици који очекују лошији успех, приписују то спољашњим факторима (**спољашњи локус контроле**), односно траже узрок томе у спољашњем свету, не прихватајући никакву одговорност за своје поступке.



Графикон 7 – Процентуални приказ ученичких очекивања будућег школског успеха у првом разреду средње школе

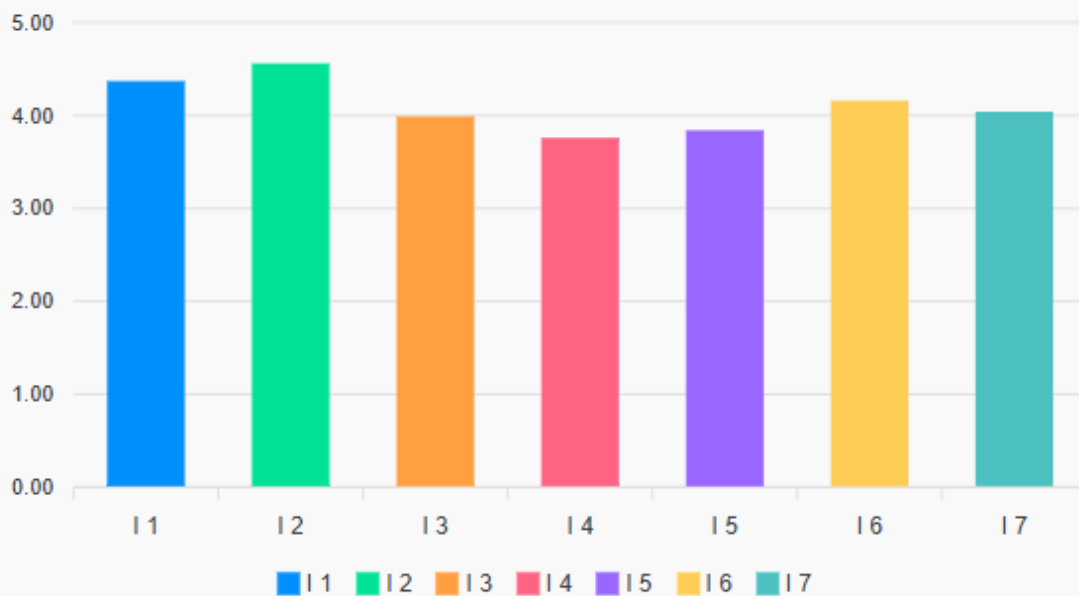
Приказ оствареног успеха ученика на крају првог полугодишта по одељењима

Увидом у постигнут успех ученика по одељењима на крају првог полугодишта, може се видети да је најнижа средња оцена по одељењима 3.77 (одељење 1/4, друштвено-језички смер), док је највиша средња оцена 4.57 (одељење 1/2, рачунарски смер). Укупна средња оцена за први разред на полугодишту 2024/25. школске године је 4.11 што је високо постигнуће.

I разред средње школе

Разредно одељење	Средња оцена
I 1	4.38
I 2	4.57
I 3	4.00
I 4	3.77
I 5	3.85
I 6	4.17
I 7	4.05
Укупно средња оцена за I разред школске 24/25 године	4.11

Средња оцена по одељењима



Када се овај успех упореди са предвиђањима ученика од почетка школске године, може се приметити да 58.6% ученика очекује исти успех као у основној школи. Ова група ученика је, вероватно, очекивала стабилан резултат, што је и

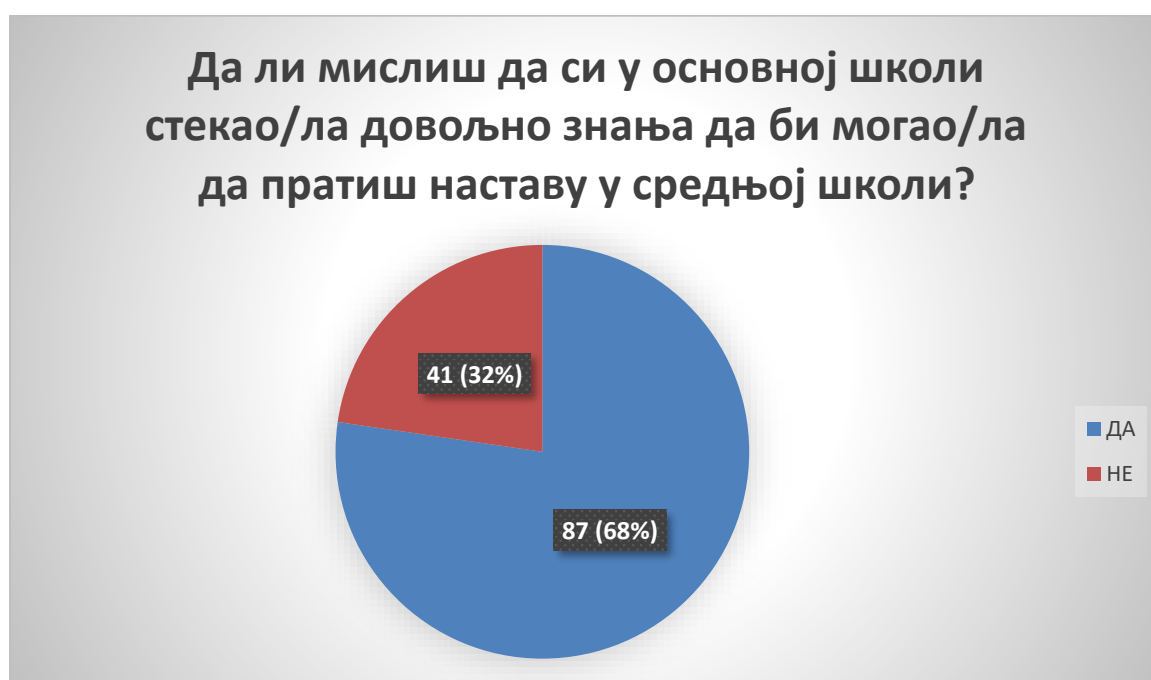
остварено. Са друге стране, 33.6% ученика, који су очекивали лошији успех, могу бити задовољни овим резултатима, који су бољи него што су прогнозирали. Седам и по процената ученика који су очекивали бољи успех, можда ће осећати разочарање због резултата, али ово такође може послужити као подстицај за будући рад.

Ово стање показује да већина ученика вероватно постиже сличне резултате као у основној школи, али да постоје и варијације у успеху, што може бити индикатор потребе за додатном подршком у одређеним одељењима, као и за мотивисањем ученика који очекују бољи успех да активно раде на својим вештинама и знању.

5. Да ли мислиш да си у основној школи стекао/ла довољно знања да би могао/ла да пратиш наставу у средњој школи?

	Број испитаника	%
ДА	87	68%
НЕ	41	32%
Укупно	128	100%

Табела 8. Мишљење о степену стечених знања у основној школи



Графикон 8 – Мишљење о степену стечених знања у основној школи

Резултати показују да 68% ученика верује да су у основној школи стекли потребна знања да би могли успешно да прате наставу у средњој школи, док 32% ученика сматра да нису довољно припремљени за наставу у средњој школи.

Оваква расподела може указивати на различите факторе: већина ученика осећа да има чврсте основе за напредовање у средњој школи, али значајан проценат ученика осећа да им недостаје нека од знања која су им потребна за успешан прелазак на нови ниво образовања. Могући узроци могу бити различити - од различитих нивоа способности и интересовања ученика до разлика у наставном плану и програму који се примењује у основној и средњој школи.

Ученици су најчешће, као предмете из којих нису стекли довољно знања, навели: физику, математику и хемију. Ови предмети се поново појављују као проблематични, што указује на недостатак адекватне припреме у овим областима. Такође, неки ученици су споменули информатику, немачки језик и историју као области у којима осећају да имају празнине у знању. Мали број ученика је изјавио да су стекли довољно знања из свих предмета, што може указивати на осећај самопоуздања или добру припрему.

Ови подаци показују да, упркос успешним резултатима већине, одређене области наставе могу бити изазов за ученике, посебно у предметима који захтевају више теоријског знања и аналитичког размишљања.

6. Од понуђених одговора обележи оне који се односе на тебе:

	Број испитаника	%
Прилагођавање на нову школску средину ми тешко пада.	26	20.3%
Тешко ми је да се концентришем на градиво када учим.	37	28.9%
Имам превише обавеза.	74	57.8%
Наставници су строги и захтевни.	35	27.3%
Градиво је тешко и обимно.	50	39.1%
Не налазим се са новим распоредом и захтевима средње школе.	18	14.1%
Потребна ми је помоћ око учења.	15	11.7%
Други ученици из одељења ме не прихватају.	4	3.1%
Немам подршку породице	3	2.3%

и пријатеља.		
Са тешкоћом упознајем нове људе и стварам нова пријатељства.	14	10.9%
Ништа од наведеног се не односи на мене.	31	24.2%

Табела 9. Степен проналажења у понуђеним тврдњама



Графикон 9 – Степен проналажења у понуђеним тврдњама

Ово питање се односи на тешкоће које ученици могу имати при прилагођавању на средњошколски живот. Резултати показују да највећи проценат ученика (57.8%) сматра да имају превише обавеза, што указује на висок ниво стреса и потребу за бољом организацијом времена. Око 28.9% ученика тешко се концентрише на учење, што може бити изазов у смислу фокусирања и усмеравања пажње на градиво. Тешкоће са градивом (39.1%) и строгим наставницима (27.3%) такође су чести проблеми.

Мањи проценат ученика има проблеме са прилагођавањем на нову школску средину (20.3%), новим распоредом (14.1%), или са социјалним односима (10.9% са упознавањем нових људи, 3.1% са прихватањем од стране других). Тиме се може указати на свеобухватније проблеме који се не односе само на сам процес учења, већ и на лични и друштвени живот.

Подаци показују да иако неки ученици немају значајне потешкоће (24.2% нема проблема), већина се суочава са изазовима у различитим аспектима школског живота, што указује на потребу за већом подршком и стратегијама за унапређење академске и социјалне адаптације.

7. Ако ти је потребна помоћ при учењу, чија помоћ ти је потребна?

	Број испитаника	%
Предметног наставника	20	15.6%
Родитеља	17	13.3%
Старијег брата/сестре	11	8.6%
Друга/другарице	20	15.6%
Приватног наставника	37	28.9 %
Није ми потребна помоћ	65	50.8%

Табела 10. Извор подршке ученицима у учењу



Графикон 10 – Извор подршке ученицима у учењу

Резултати показују да половина ученика (50.8%) не сматра да им је потребна помоћ при учењу, што може указивати на самосталност у учењу или осећај довољне припремљености. Међутим, остали ученици који имају потребу за подршком најчешће траже помоћ од приватних наставника (28.9%) и предметних наставника или друга/другарица (по 15.6%), што указује на важност стручне или пријатељске помоћи. Мањи проценат ученика тражи помоћ од родитеља (13.3%) или старијег брата/сестре

(8.6%), што може значити да су ова лица мање присутна у процесу учења, али и да неки ученици можда преферирају помоћ од стручних или вршњачких извора.

8. Који предмет највише волиш и зашто?

Ред. бр.	ПРЕДМЕТИ	Број испитаника	%
1.	Математику	24	20.17%
2.	Енглески језик	15	12.61%
3.	Историју	11	9.24%
4.	Српски језик	10	8.4%
5.	Биологију	9	7.56%
6.	Физичко и здравствено васпит.	9	7.56%
7.	Не волим ништа	9	7.56%
8.	Физику	7	5.88%
9.	Програмирање	7	5.88%
10.	Латински језик	4	3.36%
11.	Немачки језик	4	3.36%
12.	Географију	3	2.52%
13.	Хемија	3	2.52%
14.	Грађанско васпитање	2	1.68%
15.	Музичка култура	2	1.68%
16.	Ликовна култура	2	1.68%
17.	Француски језик	2	1.68%

Табела 11. Омиљени предмет у првом разреду средње школе

Резултати су интересантни и показују да на нивоу генерације **математика** представља омиљени предмет за највећи број испитаних ученика (20.17%), што може указивати на то да ученици уживају у логичким изазовима и решавању проблема. **Енглески језик** (12.61%) такође има висок проценат као омиљени предмет, што је вероватно последица значаја овог језика у савременом друштву и личном развоју. **Историја** (9.24%) и **српски језик** (8.4%) су такође популарни, што може указивати на интересовање за историјске догађаје и културну баштину, као и на значај матичних језика за комуникацију и литературу, што се и очекује од гимназијалаца.

Неки ученици (7.56%) су навели **биологију** и **физичко васпитање**, што може указивати на интересовање за природне науке и физичке активности. Са друге стране, неки ученици су изразили да **не воле ништа** (7.56%), што може бити знак недовољне мотивације или незадовољства школским предметима уопште.

Предмети као што су **физика** и **програмирање** такође су били на листи, али са мањим процентом, што указује на мање интересовање за ове научне и техничке области. Остали предмети попут **латинског језика**, **немачког језика**, **географије**, **хемије**, и других имају још мањи проценат као омиљени, што може указивати на њихову специфичност и мање ангажовање ученика.

Ови резултати показују разнолика интересовања ученика и различите приступе и предиспозиције према школским предметима, који су често повезани са личним интересовањима, перспективама и могућностима за развој у одређеним областима.

9. Шта ти се највише свиђа у средњој школи и зашто?

Највећи број ученика истиче да им је друштво и одељење највише допало у средњој школи. Многи од њих су задовољни новим пријатељима које су стекли, као и општим атмосферама у разреду. Уз друштво, неки ученици наглашавају да им се свиђа озбиљан и професионалан приступ настави од стране наставника и начин на који предају. Они цене приступ који наставници имају према ученицима, као и њихову подршку у учењу.

Такође, многи ученици наглашавају погодности школе, као што су одмори, апарати за храну и кафу, као и сам изглед школе, који им олакшавају школски дан и чине га угоднијим. Неки су задовољни и новим предметима и методама наставе, које виде као занимљивије и модерније у односу на основну школу.

Физичко васпитање, историја, и програмирање су такође помињани као предмети који ученицима пружају задовољство, било да је то због личног интересовања или због квалитетног приступа наставника.

Неки ученици изражавају задовољство због тога што је школа локализована у центру града и лакшег приступа различитим ресурсима, што чини њихов школски живот погодним и практичним.

Ови одговори показују да ученици у великој мери вреднују социјални аспект своје школе, али и квалитет наставе и инфраструктуру која им олакшава школски живот.

10. Да можеш, шта би променио/ла у средњој школи?

Из одговора ученика на ово питање, може се извући неколико често поновљених предлога и забринутости:

- Смањење броја часова и обавеза:

Велики број ученика жели да се смањи број часова у току дана и број писањих провера, јер сматрају да су тренутни захтеви прегушни и исцрпљујући.

- Побољшање организације и распоред часова:

Многи ученици предлажу бољи распоред часова, мање наставних јединица и побољшање система оцењивања. Такође, неки су се осврнули на потребу да школа има само преподневну смену како би се лакше организовали.

- Критике на рачун уређености школских просторија и посвећеност наставника:

Неколико ученика жели да се школа реконструише (сала за физичко, модернизација учионица и школских објеката). Такође, бројни ученици жале на проблеме са професорима који, према њиховом мишљењу, не разумеју потребе ученика и не пружају адекватну подршку.

- Неки предмети и професори:

Многи су изразили незадовољство одређеним професорима (на пример, професором музичког, латинског и физике) и предлажу да се промени наставни план и програм у одређеним предметима или да се промени наставни кадар.

- Ставови ученика према школи:

Иако неки ученици имају позитивне ставове о школи (свиђа им се друштво и однос професора), многи од њих имају конкретне примедбе које се односе на организацију, рад професора и број обавеза, што указује на потребу за побољшањем у тим аспектима.

Укратко, највећи број предлога односи се на побољшање организације наставе, смањење броја часова и обавеза, као и на критике према неким професорима и предметима.

11. Како би се што боље прилагодио/ла, напиши какву врсту подршке очекујеш од стране школе:

Из ових одговора се може закључити да ученици имају различита очекивања и потребе када је у питању подршка школе. Неке главне тачке су:

- Разумевање и подршка од стране наставника:

Многи ученици истичу важност разумевања од стране наставника, који би требало да имају више толеранције према ученицима, посебно током адаптације на нови образовни систем. Очекују и да наставници покажу више пажње за ученике који имају проблеме са градивом или организацијом школских обавеза.

- Смањење броја часова и тестова:

Велики број ученика би желео да школа смањи број часова у току дана, као и да се смањи број тестова, писаних провера и одговарања, јер сматрају да су обавезе преобимне и исцрпљујуће.

- Додатна помоћ:

Неки ученици очекују додатну помоћ и објашњења у оквиру саме наставе, ако не разумеју градиво. Такође, има и оних који не очекују ништа, јер су се већ прилагодили или не сматрају да им је потребна додатна подршка.

- Подршка у ваннаставним активностима:

Поред подршке у наставном процесу, неки ученици очекују подршку и у оквиру ваннаставних активности, као и за додатна интересовања која могу имати, било да су то спорт, таленти или други хобији.

- Психолошка подршка:

Постоје ученици који изражавају потребу за психолошком подршком, као и за више разговора са одељењским старешинама, посебно ако се осећају да су под стресом или под великим притиском.

Укупно гледано, ученици очекују већу подршку наставника, као и да школа побољша услове за лакшу адаптацију. Потребе су разнолике, али се углавном свODE на разумевање, смањење броја обавеза и већу психолошку подршку.

Закључци и препоруке за даљи рад

Убрзање процеса адаптације ученика на средњу школу је кључно јер ученици, када се брже прилагоде, имају боље како академске резултате, тако и емоционалну основу за успешно функционисање. Адаптација омогућава да се ученици осећају сигурније и самопоузданије у новој средини, што смањује стрес и анксиозност. Бржа интеграција у школски живот побољшава њихову мотивацију, учење и друштвене вештине, чиме се ствара позитивнија и продуктивнија атмосфера за све. Тиме се такође побољшава и комуникација са наставницима и вршњацима, што је основа за успех у настави и ваннаставним активностима.

Резултати истраживања су дескриптивног карактера. Појава коју смо испитивали је ниво адаптације ученика првог разреда на нашу школу у току првог полугодишта. Главна зависна варијабла је остварени ниво адаптације, а претпоставка је била да се оствареност процеса адаптације може пратити преко варијабли првог личног доживљаја школе, доминантних осећања у току првог тромесечја, објективности предикције школског успеха на крају првог полугодишта и реално оствареног успеха у учењу на крају првог полугодишта.

На основу прегледа одговора, закључак је да је остварени ниво адаптације ученика првог разреда генерално висок и да се ђаци прилично добро прилагођавају на наставу у средњој школи и на изазове које она носи са собом, мада су присутне очекиване индивидуалне разлике.

Како све интересне групе за циљ имају успешну адаптацију ученика адолесцената, на основу овог истраживања, могу се извући следећи општи закључци:

1. Потреба за прилагођавањем образовног система: Многи ученици осећају потребу за већом флексибилношћу у настави, као што су смањење броја часова, тестова и обавеза. Такође, постоји општа жеља за мањим обимом градива и мање стресним оценивањем.

Ово указује на потребу за **системским прилагођавањем** које би омогућило ученицима да боље разумеју и усвајају градиво без преоптерећења.

2. Подршка и разумевање наставника: Многи ученици наглашавају важност разумевања и подршке наставника. Очекују да наставници покажу више толерантности, посебно према ученицима који се теже прилагођавају новој школи или настави. **Подршка наставника** у објашњавању градива и помоћ у тешким тренуцима веома је значајна.

3. Активан приступ ученицима: Ученике мотивише када наставници активно учествују у решавању проблема, пружају додатне часове или објашњења и стварају окружење у којем ученици не морају да се осећају сами у свом образовању. Постизање везе између наставника и ученика на нивоу **комуникације и емпатије** игра кључну улогу.

4. Смањење стреса и побољшање емоционалне подршке: Многи ученици изражавају потребу за психолошком подршком, посебно у периодима стреса, као и већим разумевањем од наставника и других чланова школе у вези са академским притиском. Стварање **безбедног и подржавајућег окружења** је кључно за њихово благостање.

5. Равнотежа између образовања и личних потреба: Ученике је важно подстицати не само у академском смислу, већ и у **ваннаставним активностима** и друштвеним аспектима живота. Школа би требало да препозна потребе ученика да се развијају и у тим областима, било да су то спорт, уметност или хобији.

6. Подршка у адаптацији: За ученике који су нови у средњој школи, веома је важно да се обезбеди подршка при прилагођавању на нови систем. Ово укључује **уводне часове, савете и бољу комуникацију наставника** са њима, као и могућност за учешће у ваннаставним активностима кроз које се могу боље интегрисати.

Укупно гледано, већина ученика жели подршку која се фокусира на њихове индивидуалне потребе, било да је то мањи број обавеза, веће разумевање од стране наставника или подршка у личном развоју. Школа треба да одговори на ове потребе како би побољшала целокупно искуство ученика и помогла им у њиховом образовању и развоју.

Прилог - Упитник за ученике

Драги ученици,

Пред вама је упитник који се односи на ваше привикавање на наставу у средњој школи. Ради лакше организације анкету спроводимо онлајн. Сва питања која су означена црвеном звездом су обавезна и на њих морате одговорити. Молимо вас да дате одговоре на сва питања и тако нам помогнете да добијемо што верније податке. Анкета је у потпуности анонимна! ХВАЛА ВАМ!

Педагошко-психолошка служба,
Гимназија „Светозар Марковић“

Твоје одељење је:

- ☐ I-1
- ☐ I-2
- ☐ I-3
- ☐ I-4
- ☐ I-5
- ☐ I-6
- ☐ I-7

Пол:

- ☐ Мушки
- ☐ Женски

Моје место сталног боравка је:

- ☐ Јагодина / околина Јагодине
- ☐ Друго место

Током наставне недеље:

- ☐ Смештај ми је у Дому ученика
- ☐ Станујем као подстанар
- ☐ Путујем свакодневно
- ☐ Станујем са својом породицом у Јагодини

Уколико поседујеш урођене или стечене, физичке, сензорне, емоционалне или друге сметње у развоју, услед којих имаш потребу за додатном подршком, допиши која врста додатне подршке ти је потребна:

1. Који је твој први лични доживљај школе?

2. Прелазак из основне у средњу школу сам доживео/ла као:

- ☐ велику промену
- ☐ малу промену
- ☐ нисам осетио/ла никакву промену

Зашто?

3. Да ли ти прелаз из основне у средњу школу причињава тешкоћу?

- ☐ Да
- ☐ Делимично
- ☐ Не

4. У првом разреду средње школе сам се најтеже навикао/ла на:

- ☐ велики број предмета
- ☐ нове предмете
- ☐ начин рада на часу
- ☐ велики број обавеза (домаћи задаци, писмене провере, велики број часова у дану)
- ☐ лако сам се навикао/ла на све

5. Какав успех очекујеш у првом разреду средње школе?

- ☐ Бољи него у основној школи
- ☐ Исти као у основној школи
- ☐ Лошији него у основној школи

6. Зашто очекујеш такав успех?

7. Да ли мислиш да си у основној школи стекао/ла довољно знања да би могао/ла да пратиш наставу у средњој школи?

- ☐ Да
- ☐ Не

Ако мислиш да ниси стекао/ла довољно знања, наведи из којих предмета:

8. Од понуђених одговора обележи оне који се односе на тебе:

- ☐ Прилагођавање на нову школску средину ми тешко пада
- ☐ Тешко ми је да се концентришем на градиво када учим
- ☐ Имам превише обавеза
- ☐ Наставници су строги и захтевни
- ☐ Градиво је тешко и обимно
- ☐ Не налазим се са новим распоредом и захтевима средње школе
- ☐ Потребна ми је помоћ око учења
- ☐ Други ученици из одељења ме не прихватају
- ☐ Немам подршку породице и пријатеља
- ☐ Са тешкоћом упознајем нове људе и стварам нова пријатељства
- ☐ Ништа од наведеног се не односи на мене

9. Ако ти је потребна помоћ при учењу, чија помоћ ти је потребна?

- ☐ Предметног наставника
- ☐ Родитеља
- ☐ Старијег брата/сестре
- ☐ Друга/другарице
- ☐ Приватног наставника
- ☐ Није ми потребна помоћ

10. Који предмет највише волиш и зашто?

11. Шта ти се највише свиђа у средњој школи и зашто?

12. Да можеш, шта би променио/ла у средњој школи?

13. Како би се што боље прилагодио/ла, напиши какву врсту подршке очекујеш од стране школе:

Хвала на сарадњи и издвојеном времену!